

İZMİR DEKLERASYONU
EKOSİSTEM BULUŞMALARI II

2022

IEU+KREA

REPRESENTATIONS & PARTNERSHIPS

**Creative
Business
Network**

**Kentimiz
İzmir
Derneği**

**TOBB
İZMİR İL KADIN GİRİŞİMCİLER
KURULU**

İzmir Özel Türk Koleji

CONTACT OFFICE

IEU+KREA

CREATEİNİZMİR

**İPECE
CRAFT HUB**

1

ÖNSÖZ

Prof. Dr. Murat Aşkar - İzmir Ekonomi Üniversitesi Rektörü

Yaratıcı ekonomiler konusunda yapılan ekosistem toplantılarına, üniversitemiz adına, hoşgeldiniz demek istiyorum. Bu kapsamla ilgili bazı düşüncelerimi paylaşmak isterim sizlerle. Türkiye'nin 2023 yılı ihracat hedefi 500 milyar dolardı. Ancak şu anda erişilmesi biraz zor görünüyor ve önümüzdeki sene 300 milyar dolar bandında bir ihracat bekleniyor. Belki biraz daha artabilir ama 500 milyar doları yakalamamız zor. Yakalasanak bile Türkiye'nin yapısında şöyle sıkıntılı bir durum var; ihracatımız ithalata çok duyarlı. İthalattaki değişimler ihracatımızı çok kolay etkileyebiliyor. Bunun en büyük sebebi bu süreçte katma değerli ürünlerimizde sıkıntı olması. Türkiye'nin katma değeri yüksek ürünler üretebilir bir noktaya gelebilmesi için yaratıcılığı ön plana çıkarmamız gerekiyor.

Yaratıcılığı ön plana çıkartmak için de bir ortak anlayışa gelmemiz gerekmektedir. Özellikle üniversiteler, İZKA, Tübitak, T.C. Teknoloji ve Sanayi Bakanlığı gibi kurumların itici bir güç oluşturma konumuna gelmeleri gerekiyor.

Yaratıcılıkta en önemli unsur mevcut durumun değiştirilip yeni bir duruma dönüştürülmesi için ürün yaratılması ve bu yönde fikir üretilmesi. Ben buna bir de servis ve hizmeti eklemek istiyorum. Bu alanlarda da yaratıcılık şu anda çok önemli hale gelmeye başladı. Dolayısıyla bu süreçte yaratıcılığı ortaya çıkaran ve bu şekilde katma değerimizi arttırıcı ürünler üzerine bir biçimde odaklanmamız gerekiyor.

Bir de benim çok dikkatimi çeken konulardan bir tanesi; zaman zaman dünya ekonomisinde kaotik durumlar olabilir. Kaotik durumların anlamı şu; ekonomide mevcut bir takım dengeler var. Kaotik bir durum yarattığınız zaman o denge bozuluyor. Bunu sezen, bununla ilgili tedbirlerini alan şirketler ön plana çıkıyor. Pandemi dönemi de bu dengelerin bozulmasına neden olacak bir kaotik durum yarattı. Şimdi bu ortamda, bizim bu pandeminin yarattığı kaotik durumdan yarar sağlamamız lazım. Bu aşamada, yaratıcı endüstrilerin fark yaratacak biçimde öne çıktığını görüyoruz. Bu tür çalıştayların ortak paydanın çoğaltılması için güzel bir ortam olduğunu düşünüyorum ve bunların tartışılmasının da sizlerin katkıları için çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bu düşüncelerle de hepimize çok teşekkür ediyorum, sektör için başarılı sonuçlar elde edeceğimiz bir çalıştay diliyorum.

Onur Eryüce - İzmir Büyükşehir Belediye Başkan Danışmanı

Yaratıcılık söz konusu olduğunda mevcut durumun değiştirilip yerine yeni bir durumun tesis edilmesinin yanı sıra hizmetler ve servisler de en önemli unsurlar arasında yer almaktadır. İzmir'de yerel yönetim, kentteki yerel kamu sektörünü tesis etmekte ve yürütmektedir. Yaratıcılık, yaratıcı endüstriler sadece özel sektörde değil aynı zamanda kamu sektöründe de çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Sürekli değişim gösteren dünyada teknoloji ve ekonomiye bağlı olarak sosyal hayatlarımız da değişim göstermektedir. Bundan 15 yıl önceki sosyal alışkanlıklarımız ve şimdilerde sahip olduğumuz teknolojik imkanlara bağlı olarak gelişen sosyal alışkanlıklarımız son derece farklı iken aynı hizmet ve ürünleri tüketmemiz doğru olmazdı. Bu kapsamda İzmir yerel yönetiminde çok ciddi bir yenilikçilik rüzgarı esmektedir. Bu rüzgar dahilinde “Deprem ve Risk Yönetimi Daire Başkanlığı”, “Halk Sağlığı Daire Başkanlığı”, “ İklim Değişikliği Daire Başkanlığı”, “Kentsel Adalet ve Eşitlik Şube Müdürlüğü” kurulmuştur. Yaratıcı ekonomi için özel sektörde gelişen süreçler ne kadar önemliyse, kamu sektöründe de gelişen süreçler, inovasyon ve oradaki değer yargılarıyla kurum kültürü çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu kapsamda da kentimizi bir çok uluslararası görünürlüğü olan etkinliği taşımakla ilgili gereklilikleri yerine getirmeye çalışmaktayız. İklim değişikliği, pandemi ve bunlar gibi sorunlar sınır tanımıyor, biz bu zorluklarla hep beraber mücadele etmek zorunda kalıyoruz. Hem BM sistemi içerisinde hem de AB gibi bölgesel entegrasyon yapıları içerisinde kentlerin ve kent menşeli aktörlerin önemi artıyor.

1980’li yıllarda yerel yönetimleri bir araya getiren şemsiye örgütlerin sayısı 50 civarındayken şimdi bu sayı 250’yi buldu ve bunların birçoğu da sağlıktan iklime, iklimden yaratıcı ekonomilere belirli konuları kendilerine öncelik seçmiş çalışan vaziyettedir. Bu, İzmir’de çok şanlı olduğumuz konulardan bir tanesi. İzmir hem coğrafyası hem de tarihsel mirası ile çok kozmopolit ve dünyanın geri kalanına entegre bir şehir. Yani 100 yıl öncesine baktığınız zaman dünyanın dört bir yanından gelmiş insanların ticaret yaptığı, dünyanın belki de en zengin şehirlerinden bir tanesiymiş İzmir. Bunun sebeplerinden bir tanesi de İzmir’de ki çok kültürlülük, çok çeşitlilik, bir arada yaşayabilme kültürü. 16. yüzyıldan itibaren, özellikle İpek Yolundan gelen ürünler, dönemin hizmet ve bilgilerini İzmir’i bir merkez olarak kullanarak ilk önce İtalya şehirlerine daha sonra Güney Avrupa şehirlerine ve son olarak Kuzey Afrika şehirlerine erişmişlerdir. Zaman içerisinde İzmir’de çok ciddi bir kapital ve know-how birikmiş, bir arada yaşam, bir arada ticaret yapma kültürü birikmiş.

Bu kapsamda Dünya Belediyeler Birliği Kültür Zirvesini İzmir'e getirmek için kolları sıvadık, bir yarışmaya katıldık, orada kısa listeye kaldık. Kısa listede de Meksika'nın yine güçlü kentlerinden Merida ve Rusya' nın Kazan şehirleriyle bir yarışma daha geçirip, gereğini gerçekleştirip başarılı olup Kültür Zirvesini İzmir'e taşıdık. Kültür Zirvesinin çok yalın ama çok önemli bir mesajı var. Eğer siz ekonominizi de kuvvetlendirmek istiyorsanız, kentte yaratıcılığı da arttırmak istiyorsanız, evre ile ilgili süreçleri şehirde doğru yönetmek istiyorsanız evet teknoloji belki de önemlidir, evet belki çok başka unsurlar önemlidir ama bu için odağında kültür vardır. Kültür ile kastedilen tiyatro, sergi, konser anlamında kültür değil, daha antropolojik. Her gün hayatımızı yaşarken sahip olduğumuz alışkanlıklar, değer yargıları, normlar, bunları biz sonuç itibariyle hayatımızı yaşarken bunların bize çizdiği kurumsal yapı içerisinde yaşıyoruz. Hepiniz bilirsiniz ki protestan etiği kuzeyde çok ciddi bir kalkınma sağlamıştır. Bunun sebebi büyük ölçüde sahip oldukları değer yargılarıdır. Mesela İzmirli tüccarın yabancı dil konuşma alışkanlığı bilinir, İzmirli tüccarın güvenilirliği bilinir. Bunların artık bizim kurumlarımızdaki hesaplamalara, kurumlarımızdaki teşviklere yerleşmesi de çok önemli bir çalışma alanı olurdu. Bunu hem kentimizde vurgulayabilmemiz için, hem bu konuyla ilgili değerlendirmeleri tüm dünya kentlerinin yapabilmesi için biz İzmir'in kapılarını atık ve bizim ev sahipliğimizde Dünya Belediyeler Birliği'nin her iki yılda bir gerçekleştirilen Kültür Zirvesi İzmir' de gerçekleştirildi. Tüm dünyada şu an BM sisteminden tutundan da AB ye kadar, kültür ile ilgili her toplantıda, sürdürülebilirlik ile ilgili her toplantıda, iklim krizi ile ilgili her toplantıda dönüp dolaşıp referans verilen bir de belge ortaya ıktı: İzmir Deklarasyonu. Dünyadaki tüm parlamento ya da yasa yapıcı senato gibi diğer meclislerin temsilcilerinin ye olduğu bir kuruluş olan Globe'ta İzmir Deklarasyonunu ve onun en derli toplu ürünü olan döngüsel kültürü anlatma imkanı bulduk.

Döngüsel kültürden de biraz bahsederek sözlerime son vereyim. Gemişimizle uyum, doğa ile uyum, birbirimizle uyum ve değer işim ile uyum. Bu çok güçlü bir kavram oldu ve bu güçlü kavramı biz dünya belediyeler birliğinin jargonuna entegre ettik. şu an çok küresel toplantıda bir yandan bizi tanıtarak bir yandan da dünyanın da yavaş yavaş üzerinde anlaştığı kavramları vurgulayarak, güçlenerek devam ediyor. Bu da bize Kültür Zirvesinin bir mirası oldu. Dilerim ki bu kültür mirası hem sizin yaptığınız çalışmalarda hem kentimizdeki ekonomik aktörlerin yaptığınız çalışmalarda kentimize bir fayda sağlar. Bu döngüsel kültür de sonuç itibariyle İzmir Deklarasyonunda yer aldı ama bizim belki İzmir kenti olarak dünyaya armağan ettiğimiz bu kavramı kent içinde daha çok tartışmalı, ne olduğunu hep beraberce değerlendirmeli ve belki de hem stratejilerimizde hem daha sonra uygulamalarımızda değerlendirmeliyiz diye düşünüyorum. Ve nazik davetiniz için teşekkür ediyorum.

Dr. Sevay İpek Aydın - IEU+KREA Direktörü

İzmir’de UCNDF 2022 yılı için çok farklı bir bakış ve dokunuşu mümkün kıldı. Yaratıcı endüstrilerin ve kültür ekonomilerine dair farkındalığın artmakta olduğu yıl olarak 2022 yılı aynı zamanda “İzmir Deklarasyonu” adlı belge ile de taçlandı.

Kanımcıca, belge genel hatları ile kongre sürecinde açığa çıkan ortak akıl ve ihtiyaç duyulan dönüşümün anahtarlarını içerdiğinden oldukça değerli bir durum tespiti niteliği taşımakta. 2020 yılından bu yana Yaratıcı endüstriler sektörel sekretaryasını yürüten İzmir Ekonomi Üniversitesi Yaratıcı Ekonomi Uygulama ve Araştırma Merkezi bu nedenle “Ekosistem Buluşmaları” çalıştaylarından birini bu konuya ayırmış olmanın heyecanını yaşadı.

Katılımcıların kamu/özel sektör/stk/bireysel/akademik mecradan geldiği Ekosistem Buluşmaları yılda iki kez toplanıyor ve sektöre dair belirlenen tema etrafında çalışarak sonuçlarını kamuoyu ile paylaşıyoruz. böylece akademik ve bilimsel-aktüel bilginin yaratıcı endüstriler kültür alanı çalışmalarını özelinde sektöre katkı sunmasını hedefliyoruz.

22 Aralık 2021 tarihinde pandeminin etkisi ile online olarak gerçekleşen buluşmada “İzmir Deklarasyonu” mercek altına alınarak bu belgenin İzmir’de bir aksiyon planına dönüşümü için neler yapılması gerektiğine odaklanıldı. Bir belgenin yaşayan bir sürece dönüşmesi ve gündelik yaşam gerçekliğimize katkısının artırılması için bize eşlik eden tüm katılımcılara ve siz değerli okurlara içtenlikle teşekkür ediyoruz.

2

IEU+KREA HAKKINDA

IEU+KREA, İzmir Ekonomi Üniversitesi bünyesinde, kültür ve yaratıcı endüstri uzmanlık alanlarında faaliyet gösteren uluslararası ekonomi araştırma ve uygulama merkezidir. İzmir’de bulunan IEU+KREA’nın misyonu, bölgeler, kuruluşlar ve kişiler için, buldukları şehrin kültürel ve yaratıcı kaynakları hakkında daha fazla farkındalık yaratmak ve ekonomik ve sosyal gelişim mirasını da içeren kültürün potansiyelini açığa çıkarmak amacıyla araştırmalar yapmak ve politika tavsiyelerinde bulunmaktadır.

IEU+KREA, ekonomik ve sosyal dönüşümü, kültürel ekonomilerin ve yaratıcı endüstrilerin itici gücüyle stratejiler geliştirerek, projeler ve pilot uygulamalar ile, bu sektörlerin hedeflediği sosyo-ekonomik dönüşümü hızlandırmak için çalışmaktadır. Bu bağlamda, merkez, kültürel ekonomiler ve yaratıcı endüstriler ekseninde yürütülecek olan faaliyetler için işbirliği ve paydaşlar arası iletişim ve yönetim ağı geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Creative Business Network, Imaginarium XR ve THE PACT Creative Industries Pact for Sustainable Action ve The Playful University Platform gibi uluslararası faaliyet gösteren oluşumların Türkiye temsilciliğini üstlenen IEU+KREA Yaratıcı Ekonomi Araştırma ve Uygulama Merkezi, kültürel ve yaratıcı endüstrilerin ekonomik potansiyelini açığa çıkarma amacıyla Nisan 2019’dan beri bölgeleri, kuruluşları ve kişileri analiz etmekte ve bilgilendirmektedir.

3

GİRİŞ

Yaratıcı Endüstriler Ekosistem Buluşmaları gelenekselleşen bir birlikte üretme ve analiz etme ortamı olarak tasarlanmıştır. 2020 yılında bu yana yılda iki kez farklı temalar altında politika yapıcılardan bağımsız sanatçılara, yaratıcı girişimcilerden, STK ve özel sektör temsilcilerine kadar geniş bir yelpazeden temsilcilere ev sahipliği yapmaktadır.

Her çalıştayda yaratıcı endüstriler açısından öne çıkan ya da öne çıkacağı öngörülen başlıklardan biri tema olarak belirlenmekte ve katılımcılar ile yürütülen ortak çalışmaların ardından rapor haline getirilerek kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

IEU+KREA 2020 yılından bu yana yaratıcı endüstriler sekreteryasını yürütmektedir. Bu misyonu doğrultusunda her yıl en az bir kez düzenlenen “Ekosistem Buluşmaları” ile ekosistemde yer alan kamudan, özel sektörden, sivil toplum örgütlerinden, akademiden ve freelancer tüm ilgili aktörleri bir araya getirmeyi hedeflemektedir. 21 Aralık 2021 yılında ikincisi düzenlenen “Ekosistem Buluşmaları” 9-11 Eylül 2021 tarihinde İzmir’de gerçekleşen UCLG Kültür Zirvesi kapsamında oluşturulan İzmir Deklarasyonunu odağına almıştır.

Bu rapor, İzmir Ekonomi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Murat AŞKAR, Ticaret Bakanlığı Uluslararası Hizmetler Genel Müdürlüğü Kültürel Hizmetler ve Yaratıcı Endüstriler Daire Başkanı Duygu YAYGIR, İzmir Büyükşehir Belediye Başkan Danışmanı Onur ERYÜCE ve İzmir Kalkınma Ajansı, Mavi Büyüme Stratejileri Yaratıcı Endüstriler Proje ve İş Geliştirme Koordinatörü Cangül KUŞ’un değerli katkılarıyla ve çevrimiçi gerçekleşen Ekosistem Buluşmaları II kapsamında gerçekleştirilen çalıştayın raporudur.

4

YÖNTEME DAİR

Çalışma nitel araştırma tekniklerinden eleştirel söylem analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Potter ve Wetherell, söylem analizinin, günlük yaşam döngüsü içindeki söylem uygulamalarının ideolojileri nasıl şekillendiğini ve yeniden ürettiğine dair bir açıklama getirmesi gerektiği üzerine vurgu yapmaktadır. (Wooffitt, 2005).

Yöntemin seçilme nedeni dijital katılımlı etkinlikte kayıtlı görüntü ve seslerin kullanımına dair iznin alınmış olması, seçilen dijital araçların nitel analiz veri kodlama yapısına uygun tercih edilmesini mümkün kılması olarak ifade edilebilmektedir.

A. AMAÇ

Sürdürülebilirlik ve yaratıcılık kesişiminde yerel sahiplenmenin en somut çıktılarından biri ortak deklarasyonların yayınlanmasıdır. Bundan daha da önemlisi yayınlanan deklarasyonun yerel sahiplenme ile yaşayan bir belgeye dönüşümünün sağlanmasıdır.

Bu inanç ile gerçekleştirilen çalışmanın amacı, İzmir Deklarasyonunun İzmir yaratıcı endüstriler ekosistemi için yeniden ele alınarak olası aksiyon alanlarının belirlenmesi, önceliklendirilmesi ve sahiplenmenin güçlendirilmesine katkı sunulmasıdır.

B. GENEL BAKIŞ

Yaratıcı endüstrilerin sürdürülebilirlik odağındaki etkisi iki yönlü bir etki alanına sahiptir. İlk olarak yaratıcı endüstrilerin kendisinin yarattığı çevresel etkiler ifade edilmelidir. Burada pozitif ve negatif dışsal etkilerden bahsetmekte olduğumuzu belirtmek gerekir. Teknolojinin de itici gücü ile yaratıcı endüstriler özellikle dijital mecralarda güçlenir ve bu mecraları da güçlendirirken; Tüketilen enerji başta olmak üzere eserlerin ortaya çıkışı ve sergilenmesi süreçlerinde negatif dışsal etkilerin mevcuttur.

Dünyada en hızlı büyüyen sektörlerinden biri olan yaratıcı ekonomi Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) tarafından “potansiyel olarak iktisadi büyüme ve kalkınmayı uyaran yaratıcı varlıklar üzerine temellenen” ve sürekli evrimleşen bir kavram olarak ele almıştır. Yaratıcı endüstriler ise, “ Bugünün ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama kabiliyetinden ödün vermeden karşılayan kalkınma” olarak tanımlanan sürdürülebilir kalkınmayı yönlendirebilecek yenilikçiliği ve yaratıcılığı teşvik etmektedir. Yaratıcılığın sürdürülebilir kalkınma üzerindeki olumlu etkisi tüm dünyada kabul görmekte, yaratıcı endüstrilerin gelişimini ve yaygınlaşmasını desteklemek amacıyla alandaki tüm paydaşların (bakanlıklar, şirketler, üniversiteler, bilimsel ve teknolojik araştırma kurumları) işbirliğiyle gelişimin ivmelendirilmesi için ekonomik ve sosyal politikalar üretilmekte; eylem planları kurgulanmaktadır (Işıkman, 2017).

Bu genel bakış ışığında Çalıştayın kapsamındaki analiz çalışmaları iki ana gelişim ekseninde kurgulanmıştır.

1. İzmir Deklarasyonu Belgesinin incelenmesi ve bu eksenle iş ve işbirliği geliştirme çalışmalarının desteklenmesi mekanizmaları,
2. İzmir’de deklarasyon belgesinin etkileşimde olduğu Üretim Sektörü ve Hizmet Sektörü açısından Yaratıcı Endüstrilerde mevcut durum ve olasılıklar.

C. TANIM

Dünya Belediyeler Birliği (UCLG) Kültür Zirvesi, dördüncüsünü İzmir Büyükşehir Belediyesi ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. 9-11 Eylül 2021 tarihlerinde gerçekleşen zirvenin sonunda “Kültür İnsanlığın Geleceğini Kuruyor” başlıklı İzmir Deklarasyonu ortaya çıkmıştır. 65 ülkeden kültür üreticilerinin katılım gösterdiği zirve; kültürün yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınmada oynadığı rolün pekiştirilmesini ve kültür, kentler ve sürdürülebilir kalkınma üzerine gerçekleştirilen uluslararası tartışmalara görünürlük sağlamasını hedeflemiştir.

D. VERİ TOPLAMA VE ANALİZ SÜRECİ

Öncelikle “İzmir Deklarasyonu”nun doğumunu mümkün kılan kültür zirvesi ve bu zirvenin ardındaki kuruluştan kısaca bahsetmek yerinde olacaktır. UCLG (United Cities and Local Governments): Kent ve yerel yönetimler için çatı kuruluş niteliğindedir.

Kısaca “bianet” olarak tanımlanabilecek olan bu ağ dünyanın farklı bölgelerinden 240 bin kenti ve nüfus bakımından ise yaklaşık 5 milyar kişiyi temsil eden en kapsamlı yerel ve bölgesel yönetimini içermektedir. Agenda 21 olarak da tanınan UCLG Kültür Konseyi/Komitesi en sade haliyle:

- Yerel kültür politikaları ve sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişkiyi destekleyen kentleri, birlikleri ve ağları bir araya getiren özgün bir platformdur.
- Miyon olarak sürdürülebilir kalkınma için, ekonomik kalkınma, sosyal katılım ve çevresel dengenin yanında 4. ayak olarak "kültür"ü tanıtmayı benimsemektedir.
- BN 2030 ve Sürdürülebilir kalkınma hedeflerini sağlamak ve "kültürü" kalkınma hedefleri arasında savunmak için yardım kampanyaları düzenlemektedir.
- Method olarak Kültür 21¹ eylemleri maddeleri vurgulanmaktadır. 2 Sene aralıkla kültür zirveleri düzenlemektedir. Önceki zirveler Bilbao (2015), Jeju (2017) ve Buenos Aires'te (2019) gerçekleştirilmiştir.

¹ 2015 yılında UCLG, kentlerde kültür ve sürdürülebilir kalkınma arasındaki ilişki üzerine en bütünlüklü ve uygulamaya en fazla ışık tutan belge niteliğindeki; öz değerlendirme, özgün politikalar ve işbirliğine dayalı bir öğrenmeye olanak tanıyan, 9 Taahhüt ve 100 Eylemi içeren Kültür 21 Eylemleri’ni onaylamıştır (UCLG).

Son Kültür Zirvesi ise 9-11 Eylül 2021 tarihinde İzmir’de düzenlenmiştir. İzmir, UCLG'nin öncü şehirler listesinde bulunmaktadır. Açılış konuşması İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer tarafından yapılan zirveye yaklaşık 80 ülke, 700 kültür üreticisi katılım göstermiştir (izmir.art). Resmi programda 66 konuşmacı yer almış ve 13² başlık altında konuşmalarını gerçekleştirmiştir.

Zirvenin bitiminde "Kültür insanlığın geleceğini kuruyor" başlıklı İzmir deklarasyonu yayınlanmıştır. Kültür zirvesinin kendi tanımlarına göre 2 ana hedefi bulunmaktadır. Kültür Zirvesinin resmi sayfasına göre bu hedefler:

1. Kültürün yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınmada oynadığı role ilişkin mesajları, somut uygulama, program ve proje örnekleriyle pekiştirecek.

2. Zirve, halihazırda on yıllık eylem planı içerisinde olduğumuz BM 2030 Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile 2021’de beşinci yılını kutlayan Yeni Kentsel Gündem tarafından şekillendirilen kültür, kentler ve sürdürülebilir kalkınma üzerine uluslararası tartışmalara görünürlük sağlayacak.

Çalıştay yukarıda belirtilen zengin kültür zirvesi içeriğinin en değerli çıktlarından biri olan “İzmir Deklarasyonu” belgesini baz alarak biraraya gelen katılımcılar tarafından geliştirilen görsel ve işitsel belgeler, dijital çalışma alanı içerikleri, söylemler veri olarak kullanılmıştır.

Çalıştay çevrimiçi yuvarlak masa çalışması şeklinde kurgulanmıştır. Miro yazılımı aracılığı ile her grup kendi panosunda çalışmasını yapmış, alınan izinle kayıt edilen ses ve görüntüler Maxqda programında kodlanarak işlenmiştir.

Çalışma “Miro” isimli çevrimiçi ortak çalışma alanı üzerinden, online bir yuvarlak masa çalışması olarak kurgulanmıştır. Zoom aracılığıyla etkinlikte yer alan katılımcılar beş gruba ayrılmış ve her gruptan kendilerine verilen, anahtar kavramların ve boş post-it lerin yer aldığı pano üzerinde çalışmaları istenmiştir. Genel bilgilendirmenin ardından katılımcılar grup odalarına alınmış ve bir grup üyesi tarafından Miro ekranı yansıtılarak çalışma başlamıştır.

Her pano dört alandan oluşmuş ve katılımcıların bu alanları fikir beyan ederek, beyin fırtınası ve tartışmalar eşliğinde çalışması beklenmiştir. Katılımcılar panoları üzerinde çalıştığı sırada izinleri dahilinde video kayıt ve üzerinde çalıştıkları panoların ekran görüntüleri alınmıştır. Rapor yazma sürecinde alınan ekran görüntüleri incelenmiş, videolardan panoların oluşum aşamaları da incelenerek grupların yaptığı çalışmalar önce liste haline getirilmiştir. Grupların kendilerine verilen anahtar kavramlar arasından üç adet seçerek, her üye söz alacak şekilde tartışması, bu tartışmalara öneriler getirerek bunları önceliklendirmesi ve de önerilerinin 5N2K’ sını belirlemeleri istenmiştir. En son aşamada ise

“Ben ve kurumum ..... kapsamında işbirliği ve iş geliştirme yapmaya istekli ve gönüllüyüm.” kısmını doldurarak çalışmayı tamamlamaları beklenmiştir. Çalışma sırasında alınan video kayıtlar ve ekran görüntüleri veri kaynaklarını oluşturmaktadır. Analiz sürecinde elde edilen veriler düzenli hale getirilerek bir listeleme çalışması yapılmıştır.

² İzmir’deki zirve 13 başlık altında gerçekleşmiştir. Bunlar: Covid-19 Sonrası Kültür, Çevre ve Sağlık / #Kültür2030 Kampanyası / Kültür ve İklim Krizi / Kültürel Haklar ve Topluluklar / Kültür ve Toplumsal Cinsiyet / Yaratıcı Ekonomi ve Kültürel Çeşitlilik / Kültürel Miras ve Turizm / Kültürel Diplomasi / Erişilebilirlik ve Kültür / Yeni Kentsel Gündem’in Beş Yılı / Kültür 21 Eylemleri / Kültür, Engeller ve Eşitsizlikler / Yedi Anahtar Atölye Çalışması

E. ARAŞTIRMA KISITLARI

Çalıştay açılıőında ortak bir zoom toplantısında buluőan katılımcılara, çalışmanın amacına uygun ilerleyebilmesi amacıyla izlenecek yol haritası aktarılmıőtır. Bu aşamada katılımcıların % 24'ü açılış konuşmalarının ardından çalıőtaya devam etmeyerek oturumdan ayrılmıőtır.

Sonrasında ise gruplar farklı zoom odalarına alınarak çalıőmalarına başlamıştır. Ancak çalışma sırasında seçilen dijital çalıştay araçları (Miro) kullanımındaki deneyimsizlik, raportörlerin yüksek katılım gereği çalışma gruplarının eő zamanlı izlenebilirliği ve yönetimi bir zorluk olarak ortaya çıkmıştır.

Aynı zamanda çalıştay davetinde katılımcılarla paylaőılan İzmir Deklarasyonu Belgesi ve ilgili kaynakların verimli kullanılmadığı gözlenmiştir.

Tüm grupların Deklarasyon belgesinde ifade edilen önceliklere dair kurumsal olarak yapmayı taahhüt edecekleri őeylere dair cümleyi boş bıraktıkları görölmüş ve bu da çalıştayın beklenen çıktıları adına bir kısıt olarak deęerlendirilmiőtir.

5

BULGULAR

Araştırma bulguları sunulan anahtar kavramların her bir grubun “önceliklendirme tercihleri” ile eşleştirilmesi ve yine her bir grubun konsensüs önceliklendirmelerini içerecek şekilde ele alınmıştır.

A. İZMİR DEKLARASYONUNDA ANAHTAR KAVRAMLAR

Çalışmada tercih edilen ana kavramlar 9-11 Eylül 2021 tarihinde İzmir’de düzenlenen Kültür Zirvesi’nin ana başlıklarından derlenmiştir. Katılımcılardan bu anahtar kavramlardan üç konu seçmeleri, Aralarında üç konu seçip, tartışmalarını bu konular üzerine yoğunlaştırmaları amacıyla gruplara aşağıda listelenmiş halde yer alan anahtar kavramlar verilmiştir. Bu kavramlar seçilirken kavramların sürdürülebilirlik, yerel kalkınma ve yaratıcı endüstrilerin kent kültürüne yansıyan yüzü ile etkileşimde olması açısından kavramların İzmir Deklarasyonunu yansıtmaması, gibi konularda tartışma ortamı yaratacak şekilde belirlenmesi göz önünde bulundurulmuştur.

İzmir Deklarasyonu’ndaki anahtar kavramlar Çalıştayda aşağıdaki şekilde grupların panolarında sunulmuştur:

Figür 1 Anahtar Kavramlar

Sunulan kavramların grupların çalışmalarında nasıl tercih edildiği aşağıda her bir grubun önceliklendirme tercihleri başlığı altında tablo olarak yer almıştır.

B. GRUPLARIN ÖNCELİKLENDİRME TERCİHLERİ

Toplam beş gruba ait yaklaşım ve tercihler aşağıdaki gibi şekillenmiştir:

Grup 1:

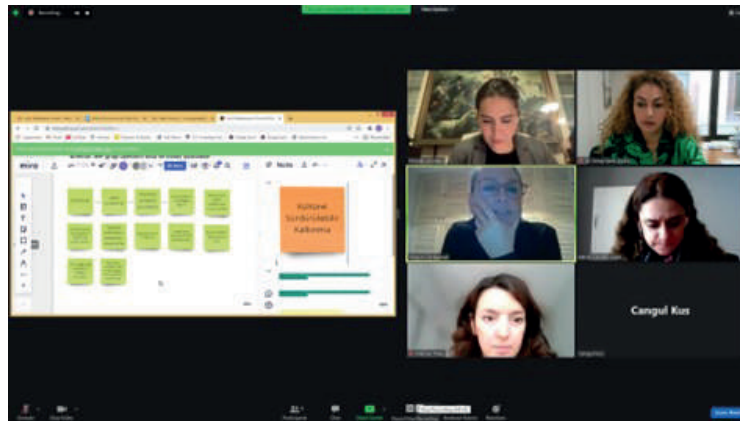
Acil ve Öncelikli olarak sınıflandırılan öneriler; İş birliği şeffaflık, ortak bilgi üretimi süreçlerinin kurumlar arasında sağlanması, doğru ve gerçek bilgiye nasıl ulaşılır üzerine atölyeler geliştirilmesi (teyit.org ve slow journalism örneği ve işbirlikleri), kesişen disiplin ve çalışma alanlarının görünürlüğünün artırılmasına yönelik platform oluşturulması önerilerini acil ve öncelikli olarak belirlemiştir.

Figür 2 Grup 1, Anahtar Kavramlar

Acil değil ama öncelikli olarak sınıflandırılan öneriler; veri üretim sisteminin kurulması ve işletilmesi, kamu-özel-sivil toplum ve iş gruplarının ortaklığı, yaratıcı endüstriler bağlamında farklılaşan zanaatların yeniden üretilmesi hususunda küresel, kültürler ve disiplinler arası ortak etkinlikler ve projeler düzenlenmesi, tüm kurumların/paydaşların yılda bir dijital arşive veri transferidir.

Son olarak; empati atölyeleri, kültürlerarası iletişim eğitimi, kültürel mirasın korunabilmesi açısından tüm yaş gruplarına yönelik bilgilendirme çalışmaları acil de öncelikli de olmayan öneriler olarak sınıflandırılmıştır.

Figür 3 Grup 1, Çalıştay Görsele

Grup 2:

Yaratıcı toplulukların ve bireylerin görünür hale getirilmesi Grup 2 tarafından acil ve öncelikli olarak belirlenmiştir.

Grup çalışmasının öncelikler odağında derinleştiği ve ele alındığı görülmüştür. Grup dördü gruplama yerine kavramsal tartışma düzlemini zenginleştirerek itici gücün (acil ve öncelikli olanın) yaratıcı toplulukların ve bireylerin görünür hale getirilmesi olduğunda konsensüse varmıştır.

Figür 4 Grup 2, Anahtar Kavramlar

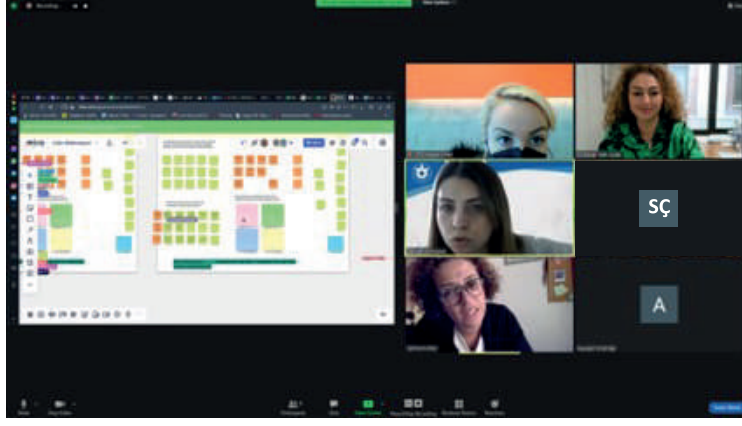
Grup 3:

Acil ve Öncelikli olarak sınıflandırılan öneriler; Belediye, Valilik, Nüfus Müdürlüğü, STK'lar ve üniversitelerin, göçle gelenlerin aidiyet duygusunun geliştirilmesi ve uyum için çalışmasını; Tarkem, Tarihi Kemeraltı esnaf derneği, üniversitelerin çalışmalarıyla Kemeraltı Çarşısı, çarşı ve satıcı kültürünün korunmasını; kültür ve sürdürülebilir kentler konusunda İBB, İZKA, İZTO, EBSO, İTB tarafından üst politikaların belirlenmesini; iklim krizinden etkilenen kültürel miras öğelerinin (tarihi alanlar, mimari, doğal ürünler, geleneksel yiyecekler, vb.) saptanması ve İl Kültür ve Turizm Md., Vakıflar Md., Kentimiz İzmir Derneği, İBB tarafından bu konuda çalışmalar yapılmasını acil ve öncelikli öneriler olarak belirlenmiştir.

Figür 5 Grup 3, Anahtar Kavramlar

Acil fakat öncelikli olmayan öneriler; Bir diğer öneri olan, kültür-sanat alanında yeşil politikaları benimseyen çalışmalara İZKA, Kültür Bakanlığı, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı teşvik verilmesi ise acil fakat öncelikli değil olarak sınıflandırılmıştır.

Figür 6 Grup 3 Çalıştay Görself

Grup 4:

Acil ve Öncelikli olarak sınıflandırılan öneriler; iklim değışikliğinin bir meydan okuma olması, kreatif kent aksiyonlarında quadruple helix, kültürün dönüşümü ile diğer acil dönüşüm gereklerinin entegrasyonu (yerel yönetim ile sivil inisiyatiflerin işbirliği güçlendirilmesi), endüstriyel simbiyoz, senin atığın-hammaddem, karbon ticareti, yeşil mutabakat, eko-ticaret (Ticaret bakanlığı teşviklerinde yeşil dönüşüm ve CCIs kesişiminin desteklenmesi), denizel enerji kaynaklarının değeri lenmesi, rüzgar enerjisi görülmüştür.

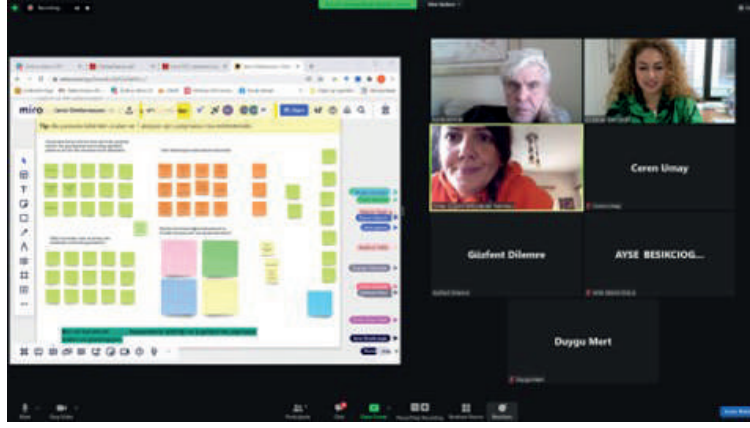

Figür 7 Grup 4 Anahtar Kavramlar

Acil fakat öncelikli değil olarak sınıflandırılan öneriler; Farklılıklar ve dayanışma için topluluk katılımları, ötekileştirmenin imhası, SDG ortaklıklar ve işbirlikleri, kültür sanat bağlamında iklim değışikliği ile mücadelede nasıl daha etkili olabileceği (yerel yönetimlerin nitelikli etkinlikler yapması) acil fakat öncelikli değil olarak belirlenmiştir.

Acil değil ama öncelikli olarak gruplanan öneriler; Kuşakların birbirini yakalaması, teknoloji ve entegrasyon, toplumun yaşam pratiklerinin içinde kalan unutulmuş kodların tekrar bulunması ise Grup 4 tarafından acil değil ama öncelikli olarak belirlenmiştir.

Figür 8 Grup 4 Çalıştay Görself

Grup 5:

Acil ve Öncelikli olarak sınıflandırılan öneriler; mahallelerde yapılacak ev içi atık yönetimi bilinçlendirme çalışmalarını acil ve öncelikli olarak tanımlamıştır.

Acil Fakat Öncelikli Değil olarak sınıflandırılan öneriler; K12 seviyesinde bilinçlendirme faaliyetlerini (eğitimler ve uygulamalı atölye çalışmaları)

Figür 9 Grup 5 Anahtar Kavramlar

Acil de Öncelikli de Değil olarak sınıflandırılan öneriler; Otobüs, metro vb. bekleme alanlarında enerji üretecek (pedal çevirme, yürüme bandı gibi) faaliyetlerle İzmirim kart kontörü kazandırılmasını acil de öncelikli de değil olarak gruplandırılmıştır.

Acil Değil ama öncelikli olarak gruplanan öneriler; Kamu, eğitim kurumları gibi alanların çatılarında sürdürülebilir enerji ve su depolama sistemlerinin kurulması ve turizm amaçlı kent tanıtım faaliyetlerini acil değil ama öncelikli olarak belirlemiştir.

C. GRUPLAR BAZINDA ÖNE ÇIKANLAR

Son aşamada grupların kavramsal ilişkilendirme sonucu konsensüse vardıkları “öne çıkan konular” aşağıdaki konsolide edilerek aşağıdaki çıktılara ulaşılmıştır.

Tablo 1 Acil ve Öncelikli olarak sınıflandırılan öneriler

Grup No	Öneriler	Metot	Aktörler
Grup 1	İş birliği ve şeffaflık Ortak bilgi üretimi Doğru ve gerçek bilgiye ulaşılması Kesişen disiplin ve çalışma alanlarının görünürlüğünün artırılması	Atölyeler Platform	Kurumlar
Grup 2	Yaratıcı toplulukların ve bireylerin görünür hale getirilmesi		
Grup 3	Göçle gelenlerin aidiyet duygusunun geliştirilmesi ve uyumu Çarşı ve satıcı kültürünün korunması Kültür ve sürdürülebilir kentler İklim krizinden etkilenen kültürel miras öğelerinin saptanması	Üst politikaların belirlenmesini	Belediye, Valilik, Nüfus Müdürlüğü, STK’lar ve üniversitelerin, Tarkem, Tarihi Kemeraltı esnaf derneği, üniversiteler, İBB, İZKA, İZTO, EBSO, İTB İl Kültür ve Turizm Md., Vakıflar Md., Kentimiz İzmir Derneği, İBB

Tablo 2 Acil fakat öncelikli değil olarak sınıflandırılan öneriler

Grup No	Öneriler	Metot	Aktörler
Grup 3	Kültür-Sanat alanında yeşil politikalara destek verilmesi	İlgili kurumların teşvik sağlaması	İZKA, Kültür Bakanlığı, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı
Grup 2	Farklılıklarla beraber ve dayanışmayı güçlendirme, Ötekileşmenin imhası, Kültür sanat bağlamında iklim değişikliği ile mücadelede, Sürdürülebilir kalkınma amaçları ortaklıkları	Toplulukların katılımı, etkinlikler	Yerel yönetimler
Grup 5	K12 seviyesinde bilinçlendirme faaliyetleri	Eğitimler ve uygulamalı atölye çalışmaları	

Tablo 3 Acil de değil öncelikli de değil olarak sınıflandırılan öneriler

Grup No	Öneriler	Metot	Aktörler
Grup 1	Empati, Kültürlerarası iletişim, Tüm yaş gruplarına yönelik bilgilendirme	Atölyeler Eğitim Çalışma	
Grup 5	Yeşil enerji hakkında bilinçlendirme	Kamu alanlarında yeşil enerji etkinlikleri	Kamu, yerel yönetimler

Tablo 4 Acil değil ama öncelikli olarak sınıflandırılan öneriler

Grup No	Öneriler	Metot	Aktörler
Grup 1	Veri sisteminin kurulması ve işletilmesi Yaratıcı endüstri zanaatlarının yeniden üretimi Dijital arşive veri transferi	Farklı çaplarda etkinlik ve projeler. İş gruplarının ortaklığının kurulması	kamu-özel-sivil toplum ve iş grupları
Grup 4	Kuşakların birbirini yakalaması, Teknoloji ve entegrasyon, Unutulan toplumsal pratiklerin tekrar hatırlanması	Kamu alanlarında yeşil enerji etkinlikleri	Kamu, yerel yönetimler
Grup 5	Kamu binalarında sürdürülebilir enerji kullanılması, Turizm amaçlı kentlerin tanıtılması	Sürdürülebilir enerji sistemlerinin kurulması Tanıtım faaliyetleri	

Grup içi söylemlerde metot ve aktör eşleşmelerinde eğilimin kamu kesimi ve politika yapıcıların kültür alanında somut çıktılara katkılarının beklendiği şeklinde yorumlanmıştır. İzmir’de kültür alanında sivil inisiyatiflerin sayılarının hızla artmakta olduğu görülmektedir. Buna rağmen toplantıda quadruple helix yaklaşımının güçlü çıktılar üretebilmesi için kamu kesiminin katkısı gerekli görülmektedir. Metoda dair grup değerlendirmelerinde konsensüsün beş ana başlıkta odaklandığı görülmüştür. Bunlar platformların nitelik ve nicelik olarak güçlendirilmesi, atölyeler ile disiplinler arası etkileşimin artırılması, gelişimi destekleyecek üst politikaların üretimine katkı sunulması, yeşil dönüşüm ve sürdürülebilirlik alanının yaratıcı endüstriler alanı ile kesişimini güçlendirilmesi, bütüncül bir yaklaşım ile yaratıcılığa dayalı sektörler ve sürdürülebilirlik kesişimi hakkında farkındalığın artırılması olarak ifade edilmiştir.

Aktörler ve metod önerilerinin odaklanması gereken “acil ve öncelikli” konu başlıklarının ise; işbirliği ve şeffaflık, ortak bilgi yönetimi, doğru ve gerçek bilgiye ulaşım, kesişen disiplinler ve ortak çalışma alanlarının görünürlüğünün artırılması, yaratıcı bireylerin ve toplulukların görünür kılınması, göçle gelenlerin aidiyet ve uyumlarının sağlanması, çarşı ve satıcı kültürünün korunması, iklim değişikliği, yeşil büyüme, yeşil mutabakat kavramlarının anlaşılır ve kültürün bir parçası kılınması, mikro ölçekte mahalle ve birey odaklı atık yönetimi yaklaşımının inşası şeklinde öne çıktığı gözlenmiştir.

Bilgiye ulaşım kavramının mekanların, kişi ve kurumların kültüre dair üretimlerinin bilinirliğinin mümkün kılınması olarak yorumlanmıştır. Ancak farklı gruplarda bilgi kavramının ortak bilgi yönetimi kadar şeffaf ve işbirliği kültür ile desteklenmesi ve “doğru bilgi” kavramı ile de güncel ve nitelikli bilginin kapsandığı ifade edilmiştir.

İklim değişikliği, yeşil mutabakat ve yeşil büyüme kavramlarının kültürün bir parçası haline gelmesi kavramının da mikro ölçekte birey, mahalle boyutunda başlaması belirtilirken endüstriyel dönüşüme dair kültürel değişim gerekliliklerinin grup tartışmalarında ifade edilmediği dikkat çekicidir.

İzmir’de var olan kültürel ve yaratıcı endüstriyel üretimlerin ve üreticilerinin görünür kılınarak kentin kültür ikliminin kent markasını destekleyecek ve sürekli olarak besleyecek bir süreç yönetimi planına dönüşmesi gereği de grup çalışmalarında açığa çıkan gerekliliklerden olmuştur.

6

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bir deklarasyon, “ortak ses ve görüşü içermesi” nedeniyle son derece değerli bir kongre çıktısı olarak yorumlanabilir. Böylesi bir belgenin farklı görüş ve deneyimlerin kesişiminden oluşması nedeniyle güçlü bir kapsamı barındırır. Mexico City (2018) “Kültür ve Barış Deklarasyonu”, Durban (2019) “Kültürün Geleceği Manifestosu” ve 2020 Roma Şartı buna örnek olarak verilebilir.

Ancak unutulmamalıdır ki bir deklarasyonu daha da kıymetli kılan yerel sahiplenmenin görünür olduğu eylemler, uygulamalar ve tartışmalarla kentin ve kentlinin gündelik yaşam gerçekliğine sızmasıdır.

Bunu mümkün kılabilmek için neler yapılmalı sorusuna yanıt aradığımız çalıştayın gruplar bazındaki çıktıları değerlendirildiğinde aşağıdaki adımların İzmir Deklarasyonunu güçlendirecek olası iş ve işbirliği akşlarını ifade ettiği görülmektedir;

Figür 10 İzmir Deklarasyon Ana Akşları

Figür 8’de görülen akşlar kültürün yerel yönetimler ve sürdürülebilir kalkınmadan aldığı güce işaret ederken, yerel bölgesel kimliğin küresel dayanışmanın yansımalarına açık bir duruş ile var olmasının sürdürülebilirlik için yaratıcılık odağında döngüsel kültürün inşasını mümkün kılacağı sonucunu getirmektedir.

Burada yerel yönetim politikalarının ve bunların sürdürülebilir kalkınma hedeflerine uygun geliştirilirken kültür ögesinin değişime direnç ve değişimi talep oranının dikkate alındığı çıktılar üretmesi gereği de vurgulanmalıdır. Aynı şekilde tersine bir okuma ile döngüsel kültür kavramının yerel ve bölgesel kimliği inşa eden değişkenleri sürdürülebilirliğin küresel konsensüsü ile bütünleyen bir döngüsellik içermesi gereğine de dikkat çekmek gereklidir.

Buna göre İzmir Deklarasyonunun yaşayan bir belgeye dönüşebilmesi için tüm kesimlerin kurumsal deklarasyonlarını yaparak, bu belgeyi kurumsal olarak hangi eksende destekleyeceklerini ve bunun için attıkları ve atacakları somut adımları, eylemleri, beyanlarıyla kamuoyu ile paylaşmaları ve kentin “sürdürülebilirlik için yaratıcılık” ekseninde yürüteceği stratejilerin bu ortak beyanların üzerine inşa edilmesi gerektiğini önermek isteriz.

Çalışma süresince çok kez yer bulan “quadriple helix” yaklaşımının bu beyanlar ile görünür kılınarak (üniversite, kamu kesimi, sivil toplum ve özel sektör) sürdürülebilir bir yaratıcı kent olma yolunda İzmir örneğinin güçlendirilmesi temenni edilmektedir.

Grup çalışmalarında örtüşen ve ayrışan tercihler incelendiğinde grupların çalışmalarında genel konsensüsü inşa eden ana kavramın “kültürel aidiyet” olduğu, iklim krizi ve dayanıklı toplumun inşası kavramlarının ise bu kavramı tamamlayıcı kavramlar olarak ifade edildiği yorumlanmıştır.

Bu yorum İzmir Deklarasyonunun yapılan çalıştay sürecindeki grup dinamiklerine yansıma şeklinin ve grup katılımcılarının algıları açısından “sürdürülebilirlik” “yaratıcılık” “üretim” gibi kavramları bir potada eriterek genel konsensüsü “kültürel aidiyet” kavramı odağında açıklamaları bu kavrama dair bir bilgilendirmeyi gerekli kılmaktadır.

Figür 11 Gruplar bazında öne çıkan birincil anahtar kavramlar

Çalışma sürecinde öne çıkan kavramlardan “aidiyet” kavramını çalıştayın akışı açısından ele almak gerekirse; Aidiyet, kültür olgusunun ortaya çıkmasının âdeta ilk basamağını oluşturmaktadır. “ idiyet” kavramı, öyle görünüyor ki, İzmir Deklarasyonu’nun da kaynaklandığı ve hizmet ettiği disiplinler arası etki alanındaki karmaşık içeriğin işleyişini, “kültür” kavramının sahip olduğu özelliklerin temellendirilebilmesini ve bu kavramın toplumsal işlevinin ortaya konulmasını sağlayabilecek bir özelliktedir. Burada ayrıca, kültürü karakterize eden gelişmelerin ve/ya bozulmanın ne ve neden olduğunu açıklanabilir kılmak ancak “aidiyet” kavramı ile mümkün görünmektedir. Dolayısıyla İzmir Deklarasyonu’ nun işaret ettiği kapsamdaki âdiyet duygusu, kültür olgusuna dinamik özelliğini kazandırmaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilir, yaratıcı kent kültürü ürünlerinin âdiyet duygusu ile ilgi içinde ortaya çıkacağı öngörülmektedir. Ural’ın 2019 yılı çalışmasında ifade ettiği üzere,

“Kültürün toplumu hem koruyucu hem de zamanda ileriye taşıyıcı bir görev üstlenmiş olmasını anlayabilmek, yani karışıklık içeren bu iki özelliği birlikte düşünebilmek için âdiyet duygusunu dikkate almak kaçınılmazdır; çünkü bir toplumda geçerli olan âdiyet duygusunun özelliği, bir kültürün sağlıklı bir şekilde geçmişe dokunmasını ve aynı zamanda toplumu geleceğe hazırlanmasını ya da sadece geçmişe bağlı kalmasını belirlemektir. Kültür, bir toplumun ortaya koyduğu somut eserlerle karakterize edilir; bunun için bireylerin, öncelikle ve özellikle iyi, güzel ve adâlet duygularına yer veren bir âdiyet duygusuna sahip olmaları ve bunu gerçekleştirmesine olanak verecek bir ortama sahip olmaları kaçınılmazdır. (Prof. Dr. Şafak Ural, 2019).”

Deklerasyona dair yürütülen grup çalışmalarında “iklim krizi”ne dair tartışmalarda kavrama dair net bir dil birliğinin mevcut olduğu görülmüştür. Ancak “dayanıklı toplumun inşası” kavramının da çalıştay bütünü içerisinde ne tür bir söylem ile ifade bulunduğunu/ tanımlandığını belirtmek gereklidir.

İngilizce literatürde “Resilience”, tek bir kelime ile yeterli şekilde ifade edilemese de “ dayanıklılık ve/veya esneklik” olarak Türkçe literatürde kendisine yer bulmuştur. Kavram bireysel ve toplumsal olarak ele alınmakta olup bu çalışmada toplumsal dayanıklılık üzerinden ilerlenmiştir.

Dayanıklılık (resilience), tehlikelere maruz kalınmasının ardından, bu duruma etkili bir şekilde dayanılması, durumun ekosistem, toplum ve/veya bireyler üzerinde etkilerinin en kısa sürede azaltılması ya da uyum sağlanması ve gelecekteki tehlikelerden korunması olarak ifade edilmektedir. Birleşmiş Milletler Afet Risklerini Azaltma Ofisi’nin tanımına göre; kentsel dayanıklılık ise, herhangi büyüklükteki insan yerleşimleri olan kentsel sistemlerin bir tehlike ile karşılaştığında kendini sürdürülebilirlik kapasitesidir (Durmaz, 2021).

Risk, savunmasızlık ve sürdürülebilirlik kavramları, dayanıklılık kavramı ile ilişkilidir. Özellikle kent kavramı etrafında yürütülen çalışmalarda “dayanıklılık” kavramının son on yılda özellikle iklim değişikliğinin getirdiği koşullar sebebiyle kontrol edilemeyen orman yangınları, yoğun yağışların sebep olduğu sel baskınları ve toprak kaymaları, sıcak hava dalgaları ve kuraklıklar olmuştur. İzmir özelinde 30 Ekim 2020 tarihli deprem ve depreme karşın sergilenen kentsel, bölgesel ve ulusal dayanışma, dönüşüm buna örnek olarak verilebilmektedir.

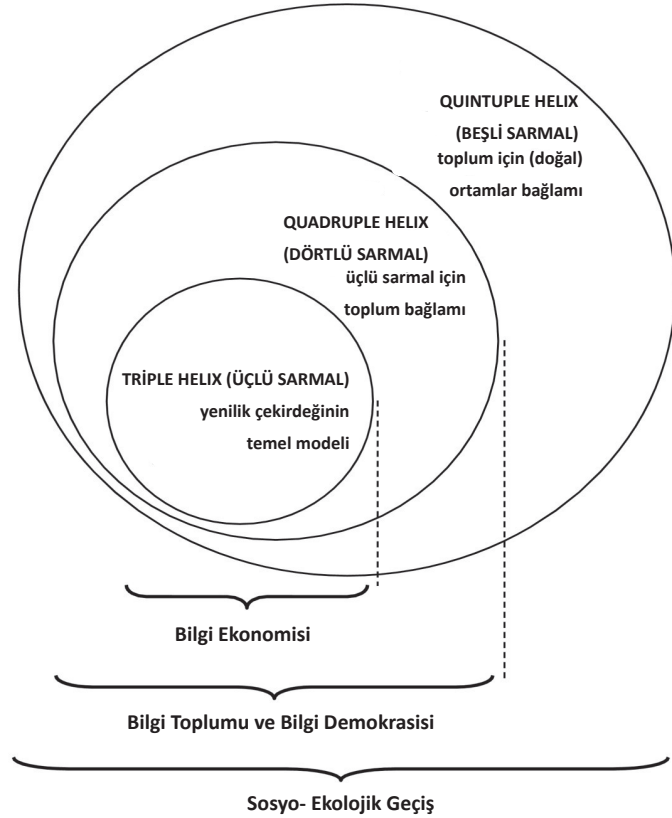
Sürdürülebilirlik ve kentsel gelişim açısından iklim değişikliklerinin neden olacağı olası krizler sonrasında sosyo-ekonomik açıdan daha hızlı toparlanabilmek, ulusal büyüme oranlarının üzerinde bir büyümeyi bu krizlere rağmen sürdürebilmek, ülke coğrafyasında iklim şoklarına dayanıklı bir kent olabilmek, kriz sonrası sosyo-ekonomik toparlanma hızı yüksek bir dayanıklı bir kent olmak için İzmir Deklarasyonu’nun yaşayan bir belgeye dönüşmesi için toplumun her kesiminin güç birliğinin gerekliliği genel hatları ile çalıştay katılımcıları nezdinde kabul görmüştür.

Kentsel dayanıklılığın işaret ettiği bir diğer kavramın ise kentsel yönetim stratejileri olduğu görülmektedir. Odağında sürdürülebilirlik olan bir kentsel yönetim için sosyal kırılganlıkları ve sosyal sorunları göz ardı etmeyen; “savunmasızlık” “uyumlanma” ve “risk” faktörlerinin tanımlanarak bunrada dair entegre çözümlerin hazırlanması, kentsel politikaları oluşturan, ortak bir anlayış ve stratejik bir gündem geliştirmek için toplumu oluşturan kesimler ve kurumlar düzeyinde ortak hedefler ve eylem planları arası entegrasyon kurulması, uygulayan ve deneyimleyen tüm kesimlerce “karşılıklı öğrenme kültürü”nün sosyal, ekolojik, ekonomik ve kurumsal düzeyde inşası için daha derinlemesine katılımıcılığın desteklenmesi gerekmektedir. (Durmaz, 2021).

Çalıştay çıktılarının söylem analizlerinin işaret ettiği ve yönetişimin etkin ve verimliliğini mümkün kılacak olan kavramsal mecra “aidiyet” ve “dayanıklılık” kavramlarına dair yukarıda ifade edilen kapsamın işaret ettiği temel kavramsal mecra en temel hali ile Quadruple Helix olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram Carayannis ve Kaloudis'in literatüre kazandırdığı, 'sürekli eylem', siyasi ve ekonomik 'liderlik' veya 'güçlendirme' ve 'akıllı teknoloji kullanımı' gerektiren dokuz alanı kapsamaktadır (Carayannis ve Kaloudis 2010).

1.“Finansal/ekonomik sistem”, 2) “Çevresel zorluklar”, 3) “Dünya sorunlarını besleyin ve iyileştirin”, 4) “Enerji sorunları”, 5) “Eğitim sorunları”, 6) “Dünya çapında siyasi demokratik reform”, 7) “Dönüştürücü hükümet tüm dünyada”, 8) “Dünya genelinde Eşitlik ve Güvenlik”, 9) “Bilgi toplumlarının itici gücü olarak teknoloji, inovasyon ve girişimcilik” alanlarıdır.

Figür 12 Bilgi, üretim ve yenilik³

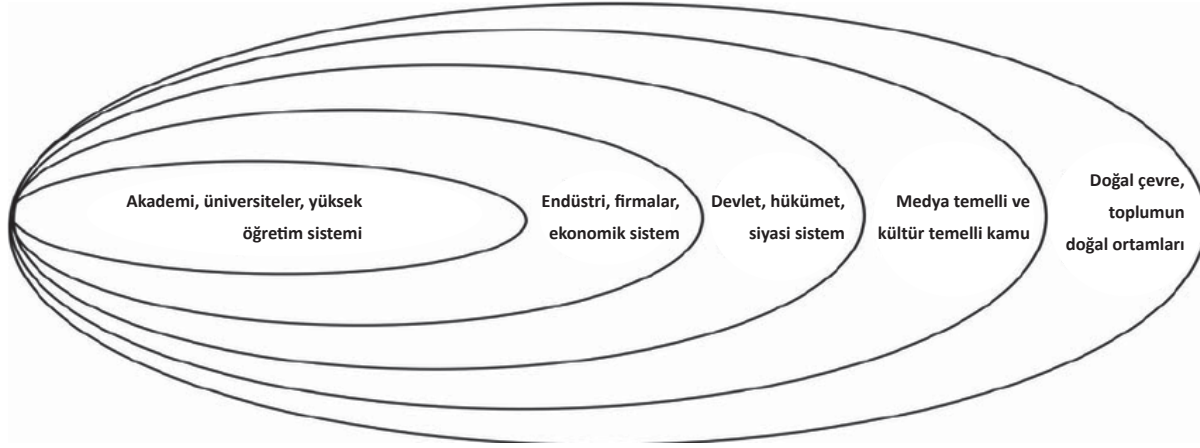
Triple Helix yani temel inovasyon çekirdek modeli, bilgi ekonomisine odaklanmaktadır. Quadruple Helix bilgi toplumu ve bilgi demokrasisi birlikteliğini gözler önüne sermektedir. Quintuple Helix ise sosyal ekoloji, toplum-doğa etkileşimleri, sosyo-ekolojik geçiş perspektifini vurgulamaktadır. Quintuple Helix inovasyon modeli problem çözme ve sürdürülebilir kalkınmaya yönelik bir cevap sunarken, bilgi üretimi ve inovasyonu itici bir güç olarak kullanılması ile sosyoekolojik geçişin nasıl geliştiğini göstermektedir.

Türkçe literatürde Dörtlü Sarmal olarak ifade edebileceğimiz “quartuple helix” (bkz. Carayannis ve Campbell 2009) modeli, Üçlü Sarmal (triple helix) modeline dayanır ve dördüncü sarmal olarak 'kamu'yu ekler. Burada kamu'dan kasıt; Daha spesifik olarak 'medya temelli ve kültür temelli kamu' ve sivil toplum olarak tanımlanır. Dördüncü sarmalın oluşumu için üçlü sarmal modeli, 'medya', 'yaratıcı endüstriler', 'kültür', 'değerler', 'yaşam tarzları', 'sanat' ve belki de 'yaratıcı sınıf' kavramıyla ilişkilendirilmiştir (Carayannis ve Campbell 2009).

³ Knowledge production and innovation. Knowledge production and innovation in the context of the knowledge economy, knowledge society (knowledge democracy), and the natural environments of society. Modified from Carayannis and Campbell (2012, p. 18), Etzkowitz and Leydesdorff (2000, p. 112) and Danilda et al. (2009).

Çalıştayın dayandığı İzmir Deklarasyonu belgesinin işaret ettiği üzere var olan sistemlerin ve kurumların eylem, söylem ve bunların dayandığı stratejiler artık “çevre” faktöründen bağımsız tutulamaz boyuttadır. Beşli Sarmal (Quintuple Helix) olarak türkçeleştirebileceğimiz son modelde, bu nedenle, (bkz. Carayannis ve Campbell 2010) beşinci sarmal olarak 'doğal çevreyi' eklemiştir. Quintuple Helix, "çevrenin ve ya doğal ortamların beşinci sarmalı temsil ettiği" bir "beş sarmal model"dir (Carayannis ve Campbell 2010)

Çevre sarmalının eklenmiş olması beşli sarmal modelinde bilgiyi, ilerleme için en önemli itici güç olarak konumlamaktadır. Quintuple Helix, ulusal düzeyde toplumsal etkileşimlerin ve akademik değişimlerin toplamını kavrayan ve üzerinde uzmanlaşan bir modeldir. Quintuple Helix'in temel sorusu kendisini şu şekilde tanımlar: 'Bilgi, yenilik ve çevre (doğal çevre) birbiriyle nasıl ilişkilidir?' (Carayannis ve Campbell 2010)

Figür 13 Quintuple Helix modelinin alt sistemleri ⁴

Grup çalışmalarında vurgulanan quadruple helix yaklaşımının quintuple helix boyutunda ele alınmasının gereği çevre faktörü için yaratıcılığın ve yaratıcı endüstrilerin nasıl güçlü bir kültürel dönüşüme katkı sunabileceği sorusunu içerdiği görülmüştür. Fikirlerin ürünlere, yeteneğin sermayeye göre öncelikli kabul edildiği ve genç zihinlerin deneyimli girişimcilere oranla daha avantajlı olarak var olabildikleri sektörel yapısı gereği yaratıcı endüstriler Beşli Sarmal yaklaşımında oyunu değiştirebilecek olan sektörleri temsil etmektedir.

Aidiyeti ve dayanıklı kent kimliğini güçlendirecek, çevre odaklı kapsayıcı bir kültürel dönüşümün mümkün olabilmesi için eğitim, ekonomik ve politik sistemler ve bunların alt sistemlerinin topyekün bir yaratıcı değişimi desteklemesi gerekmektedir. Ancak çalıştayın zaman kısıtı gereği bu alt konular, konunun uzmanlarının katılımcı olarak yer alacağı alt çalıştaylarda ele alınması temenni edilmektedir.

⁴The subsystems of the Quintuple Helix model. Modified from Etkowitz and Leydesdorff (2000, p. 111) and Carayannis and Campbell (2009, p. 207; 2010, p. 62).

7

EKLER

A. TERİMLER SÖZLÜĞÜ

Kültür: Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre kültür kavramının tanımı şu şekildedir:

“Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü.

Deklarasyon: Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre deklarasyon kavramının tanımı şu şekildedir:

“Bildirme, duyurma, ilan etme.”

Sürdürülebilir Kalkınma: Brundtland Komisyonu, sürdürülebilir kalkınmayı şu şekilde tanımlamıştır:

“Gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğinden ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılayan kalkınma.”

Yerel ve Bölgesel Kimlik: Ester Driel & Maykel Verkuyten “Local identity and the reception of refugees: the example of Riace” makalesinde yerel ve bölgesel kimlik tanımı şu şekilde yapılmıştır:

“Yerel kimliğin içeriği, topluluğun normlarını, değerlerini ve inançlarını tanımlar; topluluk üyelerine nasıl düşünmeleri, hissetmeleri ve davranmaları konusunda bir yön sağlar.”

Küresel Dayanışma: Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği'nin küresel dayanışma kavramı tanımı şu şekildedir:

“Küresel Dayanışma bireyler, halklar, devletler ve uluslararası örgütler arasında; çıkarların, amaçların ve eylemlerin birliğini kapsayan ve ortak hedeflere ulaşmak için farklı ihtiyaç ve hakları tanıyan dayanışma ruhunun ifadesidir.”

Döngüsel Kültür: Doğayla uyum, geçmişle uyum, birbirimizle uyum ve değişimle uyumdan oluşan yeni bir kavram olarak “döngüsel kültür” kültürün dört ana bileşenini birbirine bağlıyor.

Triple Helix: Üçlü Sarmal Yenilikçi Yaklaşım Modeli, Etzkowitz'in üniversite-sanayi ilişkileri konusundaki çalışması ile Leydesdorff'un hiper döngü oluşturabilen evrimsel modelinin birleşmesiyle bir dizi seminerin ardından 1996 yılında ortaya çıkmıştır (Leydesdorff, 2012). Bilgi temelli ekonomiye dayanan Üçlü Sarmal Yenilikçi Yaklaşım Modeli yeni ortaya çıktığında modelde yer alan temel kurumlar üniversite, sanayi ve devlettir (Etzkowitz ve Leydesdorff, 1995). Bu yenilik modelinde kurumlar arasındaki ilişkinin katmanlı ve çift taraflı olması beklenir. Bu taraflardan ilki birbirlerinin davranışlarını kısıtladıkları kurumsal ilişkiler katmanı diğeri de birbirlerinin beklentilerini şekillendirdikleri işlevsel ilişkiler katmanıdır (Mert and Cengiz, 2020).

Quadruple Helix: Dörtlü Sarmal Yenilikçi Yaklaşım Modeli, Triple Helix'e dördüncü bir sarmal olarak 'medya temelli ve kültür temelli halk' ve 'sivil toplum' eklemektedir.

Quintuple Helix: Beşli Sarmal Yenilikçi Yaklaşım Modeli, Quadruple Helix'i bağlamsallaştırarak ve ek olarak "toplumun doğal ortamlarının" sarmalını (ve perspektifini) ekleyerek daha da geniş ve kapsamlıdır.

B. İZMİR DEKLARASYONUNA DAİR YARARLI LİNKLER

https://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/File/Izmir2021_statement_tr.pdf

<https://www.uclg-culturesummit2021.org/>

https://agenda21culture.net/sites/default/files/izmir2021_background_tr.pdf

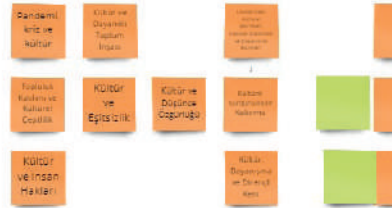
Grup 3: İzmir Deklerasyonu ve Yaratıcı Endüstriler

Tip: Bu panoda sizlerden 4 alan ve 1 aksiyon için çalışmanız rica edilmektedir.

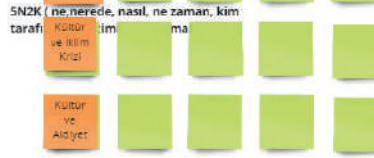
•Üç tartışma konusu (her bir konu için 10 dk. ayrılması önerilir. Her grup üyesinin kısa ve kolay yazılabilir şekilde en az birer kez söz alması tercih edilmektedir)

İzmir Deklerasyonu'ndan Anahtar Kavramlar

Önerilerinizi kısaca değerlendirseniz acil ve öncelikli olmasına dair nasıl gruplandırırınız?

Grup 4: İzmir Deklerasyonu ve Yaratıcı Endüstriler

Tip: Bu panoda sizlerden 4 alan ve 1 aksiyon için çalışmanız rica edilmektedir.

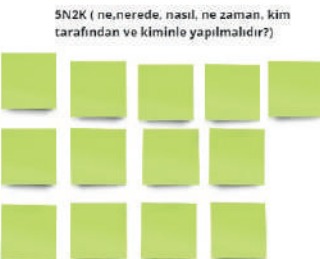
•Üç tartışma konusu (her bir konu için 10 dk. ayrılması önerilir. Her grup üyesinin kısa ve kolay yazılabilir şekilde en az birer kez söz alması tercih edilmektedir)

İzmir Deklerasyonu'ndan Anahtar Kavramlar

Önerilerinizi kısaca değerlendirseniz acil ve öncelikli olmasına dair nasıl gruplandırırınız?

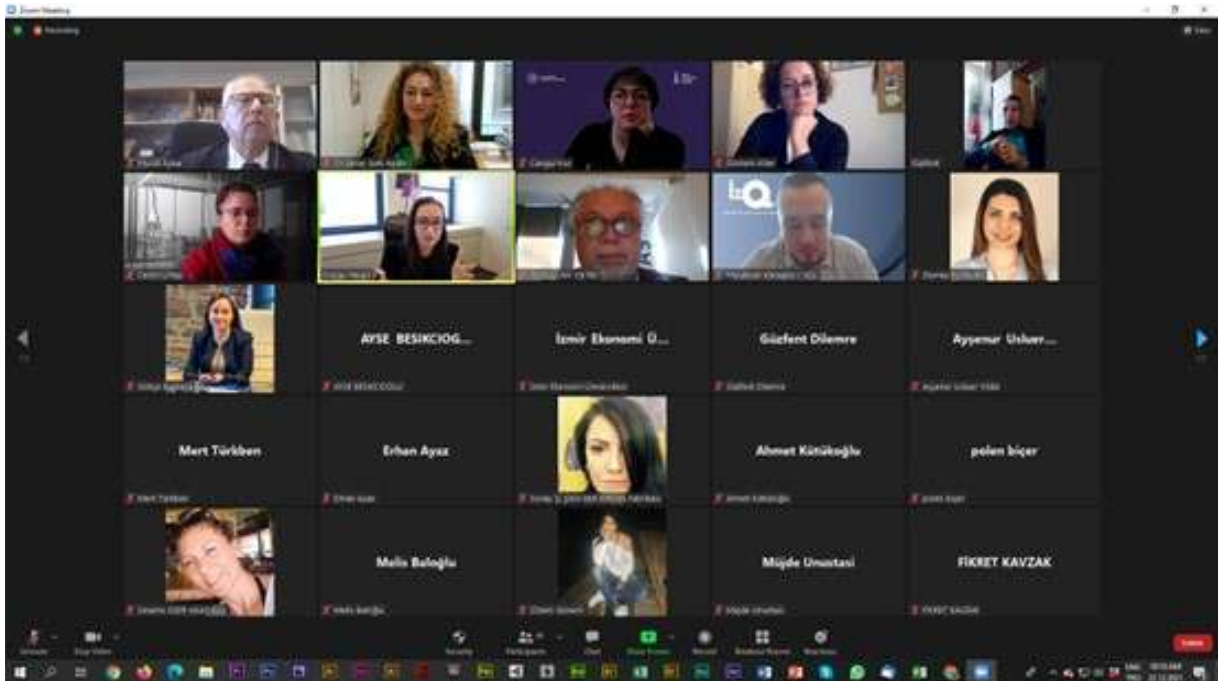

D. KATILIMCILAR

Katılımcılar beş gruba ayrılarak birlikte üretmişlerdir. Grup çalışması katılımcıları aşağıdaki şekilde gruplanmıştır.

8

REFERANSLAR

Carayannis, E. G., Barth, T. D., & Campbell, D. F. (2012). The Quintuple Helix innovation model: global warming as a challenge and driver for innovation. *Journal of innovation and entrepreneurship*, 1(1), 1-12.

Carayannis, E. G., & Campbell, D. F. (2009). 'Mode 3'and'Quadruple Helix': toward a 21st century fractal innovation ecosystem. *International journal of technology management*, 46(3-4), 201-234.

Carayannis, E. G., & Kaloudis, A. (2010). A time for action and a time to lead: democratic capitalism and a new "New Deal" for the US and the world in the twenty-first century. *Journal of the Knowledge Economy*, 1(1), 4-17.

Durmaz, A. E. (2021). *Dayanıklı Kentler Rehberi*. Yereliz.

İŞIKMAN, N. G. (2017). *Temel kavramlar ışığında yaratıcı endüstriler*.

Sertesin, S. (2015). *Dayanıklı Kentler İçin 'Sürdürülebilirlik Değerlendirmesi'nden Yola Çıkmak*. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı. İstanbul: İletişim Yayınları

Ural, Ş. (2019). *Aidiyet ve Kültür*. Available at <https://www.safakural.com/makaleler/aidiyet-ve-kultur>

Wooftt, R. (2005). *Conversation analysis and discourse analysis: a comparative and critical introduction*. London: Sage

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
Yaratıcı Ekonomi Araştırmaları Merkezi

2022